

Надія ГАНУЩАК

здобувачка освітньо-професійної
програми «Фінансова грамотність», ЗУНУ

Олексій КВАСЮК

здобувач освітньо-професійної
програми «Фінансова грамотність», ЗУНУ
Науковий керівник – к. е. н., професор,
професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ

Євген КАЧАН

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДІ

В умовах жорсткої конкуренції на ринку праці та освітніх послуг, що характерно для сучасної України, перед системою освіти постає завдання не лише забезпечити молодь знаннями, а й створити умови для розвитку їх професійного самовизначення. Вирішення цього завдання ускладнюється тим, що під час вибору професії особистісні якості та характерні риси молодої людини часто ігноруються або не беруться до уваги. Випускники шкіл нерідко не усвідомлюють власних прагнень та не мають чіткого уявлення про ту чи іншу професійну сферу. Більшість старшокласників не знає, яку саме професію хоче обрати, а знання про різні професійні напрями для них не є важливими для здійснення вибору. Лише тоді, коли інформація про професії набуває особистісного сенсу, вона стає реальною альтернативою у процесі життєвого самовизначення.

Процес професійного самовизначення відбувається водночас із оволодінням майбутньою професією. У цьому процесі важливо не лише отримання знань, навичок та вмінь, а й постійна потреба в самостійному засвоєнні нових умінь, розвитку творчого ставлення до навчання. Саме ці чинники визначають майбутнє людини, впливають на можливості її самореалізації, формування ставлення до праці, задоволення від професійної діяльності, прагнення до професійного зростання та самовдосконалення. Невдалий вибір або

відсутність професійного самовизначення можуть призвести до втрати інтересу до праці, внутрішнього розчарування, що, своєю чергою, негативно позначається на рівні мотивації та професійній ефективності [1, с. 37].

Аналіз наукових підходів до розуміння особливостей функціонування мотиваційної сфери особистості дав змогу визначити ключові поняття:

Мотив – це усвідомлене людиною уявлення про об'єкт або умову, необхідні для задоволення актуальної потреби. Мотив, як психічне відображення потреби, формує цілі діяльності особистості, спрямовані на досягнення бажаного результату або задоволення певної потреби.

Спонування – це усвідомлене відчуття нестачі чогось (потреби), яке визначає напрям дій людини з метою подолання цієї нестачі. Воно є внутрішнім стимулом, що орієнтує особистість на досягнення або уникнення певного стану задоволення потреби. Саме спонування зумовлює активну поведінку людини, спрямовану на усунення дефіциту чи загрози.

Мотиваційна сфера особистості – це сукупність потреб, мотивів, цілей, які визначають поведінку людини та її діяльність. Вона є динамічною системою, що змінюється залежно від зовнішніх умов і внутрішнього стану особистості. В основі цієї сфери лежать стійкі й домінуючі мотиви, які визначають провідні напрями активності людини. Саме вони формують мотиваційну структуру особистості та визначають характер її професійної поведінки.

Мотиваційна сфера особистості забезпечує спрямованість і активність людини у професійній діяльності, а також визначає особливості взаємодії особистості з навколишнім середовищем. Вона гарантує задоволення потреб, реалізацію прагнень, інтересів, бажань і переконань.

Таким чином, під час вивчення мотивації до професійної діяльності важливо враховувати структурні елементи мотиваційної сфери, її функціональне наповнення та динамічний характер розвитку.

Таким чином, під час дослідження мотивації до професійної діяльності (зокрема питань управління мотиваційною сферою особистості у професійному контексті) необхідно враховувати, що в її основі лежить поняття «мотив», яке завжди пов'язане з потребою. Потреба, відображаючись у свідомості людини, виступає підґрунтям для формування мотиву. Наприклад, потреба здобути нові знання чи певну компетентність у конкретній сфері може стати джерелом виникнення мотиву оволодіти професією або досягти успіху в обраній галузі [2].

Водночас для того, щоб мотив перетворився на конкретну мету діяльності, необхідно, аби потреба знайшла своє відображення через усвідомлення ситуації нестачі чогось важливого. Стан усвідомлення нестачі знань, можливостей або статусу може активізувати мотив до навчання, отримання освіти, підвищення професійного рівня, самореалізації, досягнення кар'єрних висот. Наприклад, відчуття недостатньої компетентності може спонукати людину здобути вищу освіту; усвідомлення обмежених можливостей для самореалізації – мотивувати до кар'єрного зростання.

Узагальнюючи зазначене, можна виокремити три основні мотиви, що найчастіше виявляються у професійній діяльності:

- мотив, пов'язаний із потребою бути корисним близьким людям;
- мотив, орієнтований на здобуття знань і професійних умінь;
- мотив, спрямований на досягнення вищого соціального статусу, розширення можливостей для самореалізації.

Ці мотиви можуть поєднуватися між собою, формуючи цілісний мотиваційний комплекс особистості. Вони спрямовують поведінку людини, визначають її активність та рівень зацікавленості у професійній діяльності, а також слугують основою для саморозвитку та професійного вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Лучик С. Д., Лучик М. В. Проблеми мотивації молоді до професійного розвитку в умовах кризи. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2017. Вип. 4. С. 35-45.
2. Маланюк Н. Роль мотивації в професійній підготовці майбутніх фахівців залізничного транспорту. *Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка*. 2020. Вип. 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adupped_2020_9_14.